

nanje — mehaničnega, marveč notranje — osebnega sodelovanja.

5. Zaključek.

Vrnimo se k naslovnemu vprašanju in povzemimo odgovor: Predvsem moramo doseči to, da bodo liturgične osebe vsa liturgična opravila tako opravljale in verniki pri teh opravili tako sodelovali, da bo dosežen dvojni namen liturgije: čast božja in posvečenje duš.

V ta namen pa je potrebno, da imajo liturgične osebe in verniki: 1. to zavest, da gre za čast božje in naše posvečenje, 2. to voljo: tudi jaz da hočem Boga častiti in se posvečevati, in da se 3. temu primerno udeležujejo, ne samo zunanje-telesno, marveč tudi notranje-osebno. — To pa bo rezultat liturgične vzgoje duhovnikov in vernikov.

Z vsem tem sem hotel opozoriti na tisto, kar poudarja okrožnica »Mediator Dei«: »Glavna sestavina bogočastja mora biti notranja. Brez tega postane bogoslužje nedvomno gol, prazen obred in gol formalizem.« In: »Boga ni mogoče vredno častiti, ako se duh in srce ne dvigneta k prizadevanju za popolnost.«

FRANC LASBAHER

VIDICI

Uz članke Dra Dragutina Kniewalda: Struktura sv. Mise i živi narodni jezik u liturgiji

(Refleksije dušobrižnika)

Kad sam čitao članak »Pitanje jezika u sv. Misi« (Služba Božja br. 1, 1962.), pomislih to je baš divno i potrebno, te kamo sreće kad bi tako bilo. Pročitavši članke Dr Kniewalda: »Struktura sv. Mise« (Vjesnik Đakovačke Biskupije god. 1963.) i »Živi narodni jezik u liturgiji« (Služba Božja br. 2, 1963.) uzdahnuo sam: hvala Bogu. Da, hvala Bogu da je jedan učenjak i priznati stručnjak, koji je sudjelovao u pripremama za Drugi Vatikanski Koncil, jasno postavio stvar. Izrekao je i dokumentirao ono što leži na srcu svećenika u pastvi i odjekuje u dubini duše vjernika koji žele sudjelovati u svetoj misi.

U razgovoru s mojim župljanima višeput sam čuo primjedbu: Zašto ne bi mogla biti sveta misa na *hrvatskom jeziku*, ma barem jedanput na mjesec, da je razumijemo. Dakle i kod pobožnih vjernika se budi želja za boljim razumjevanjem, a potom i sudjelovanjem u svetoj misi. Ne niječem, nego dapače ističem prema vlastitom iskustvu, kako je pouka vjernika o svetoj

misi veoma važna i temeljna za razumjevanje i sudjelovanje vjernika u misnoj žrtvi. Ta pouka bit će važna i temeljna i kad bi se ono što se glasno moli ili pjeva odvijalo na narodnom jeziku. No veoma je teško s razumjevanjem sudjelovati na posve nerazumljivom jeziku. Lijepo je istaknuo veleučeni Dr Kniewald kako liturgijska obnova daje pečat kršćanskom životu dvadesetog stoljeća, a prima lex liturgijske obnove jest sudjelovanje cijele kršćanske zajednice u svetoj misi kao glavnom liturgijskom činu. Možemo zamisliti kako je to kad svi vjernici s razumjevanjem vapi: Gospodine, smiluj se i dođi k nama, s veseljem prate i iz duše daju slavu Višnjemu Bogu koji je za nas postao čovjekom. Kako je poslije toga potresna ispovjest naše vjere i prinos žrtvenih darova Gospodinu, kako bi onda žarka bila molitva Ocu nebeskome i ganutljiv vapaj Jaganjcu da nam se smiluje i daruje mir... Kako je drugačije kad se sve pjeva na nerazumljivom jeziku. Vjernici nijemo promatraju ili uživaju u glazbi, a Gospodin se žrtvuje na oltaru. Slično kao u Getsemaniju. Isus se znoji krvavim znojem, a učenici spavaju. Zar nismo došli do jednog paradoksa, koji se događa u nekim mjestima dalmatinske Hrvatske koliko mi je poznato, da je življe sudjelovanje vjernika i raznim jutrenjima, večernjama i blagoslovu sa Presvetim nego u svetoj misi, jer se ove pobožnosti obavljaju na živom narodnom jeziku. Lijepe su sve ove naše pobožnosti, ali što su one u usporedbi sa svetom misom?! Kao najjasniji primjer istakao bih bogoslužje Svete Sedmice. U dalmatinskoj Hrvatskoj sve to bogoslužje obavlja se na narodnom jeziku. Tko ne vidi da je to jedan od najvećih faktora zašto vjernici tako živo sudjeluju u tim krajevima u bogoslužju Svete Sedmice. Jednom sam oko 1950. prisustvovao obredima Velikog Četvrtka u jednoj crkvi gdje se sve obavljalo na latinskom. Bilo je to u jednoj katedrali. Puk je mukom mučao a sami svećenici su sve pjevali na latinskom. To je bilo prije obnove sadašnjeg obreda Svete Sedmice. Po našim ostalim mjestima gdje se tadašnji oficij tmina obavljao na hrvatskom narod ga je pratio s razumijevanjem i veseljem. Ovdje sam opazio da su svi prisutni vjernici bili samo hladni promatrači. Jedino ih tu sakupila svijest da je Velika Sedmica te se u tim danima mora prinijeti ta žrtva da se stoji u crkvi iako mu je sve nepoznato i nerazumljivo što se tamo događa. Manje više isto je i sa obnovljenim obredom Svete Sedmice gdje se uporno sve drži na latinskom.

Još treba istaknuti drugu nužnost ako želimo da nam vjernici sudjeluju u svetoj misi: vratimo narodu *njegovu ulogu*. Ako se uvede barem djelomično živi jezik sveta misa će se približiti neporedivo bliže vjernicima i moći će sudjelovati puno lakše, ali potpuno će biti otvorena vrata sudjelovanju vjernika kad mu se vrati njegova uloga u svetoj misi. Ovdje bih kao ilustraciju povukao jednu paralelu između sudjelovanja u Uskrsnoj vigiliji i svetoj misi koja slijedi odmah iza nje. Poslije uvođenja obnovljenog obreda Svete Sedmice, posjet vjernika uskrsnoj vigiliji je mnogo veći nego prije. (Ovdje ne ulazim u pitanje da bi u nekim žubama trebalo naći prikladniji sat za taj najvažniji obred). U posebnim propovijedima sam tumačio vjernicima obrede Svete Sedmice pa tako i uskrsne vigilije. Poslije toga sudjelovanje je prisutnih stopostotno. Kad se poslije počne sveta misa (koja je latinski) svak

se povuče u se i obavlja misnu pobožnost kako zna. Doduše, poslije misne godine i mnoštva pripovijedi o svetoj misi i sudjelovanju u njoj, ima ih koji nastoje pratiti svetu misu koliko mogu, ali moji župljani nisu intelektualci, već jednostavni seljaci. A jedan između njih, inače veoma inteligentan i koji je odmah shvatio koja je namjena priloga Sveta Misa i Molite Braćo, rekao je da treba biti i previše pismen da bi se moglo lijepo pratiti svetu misu u dva jezika. Tako je njemu teško pratiti svetu misu dok se on služi jednim jezikom a svećenik drugim, a kako onda da dodemo do kolektivnog sudjelovanja vjernika. Ono najmanje od najmanjega da bi vjernici sudjelovali sa odgovorima na pozdrave svećenika prije ili kasnije mora postati pulka formalnost. Vjernici moraju dobiti svoju ulogu na svom jeziku da bi mogli zajedno sa svećenikom prinositi svetu misnu žrtvu.

Jednom je netko rekao: »neće nam se zato napuniti crkve, ako se uvede živi jezik u liturgiji.« Promislio sam neće nam se zato napuniti, ali će se zato vjerojatno manje isprazniti. Bez obzira hoće li biti naše crkve punije ili praznije ovdje se radi da Golgota žrtva bude zajednička žrtva čitave kršćanske zajednice i da bude središte liturgijskog života... Iako se neće odmah napuniti naše crkve, ipak je velika razlika u približavanju svete mise i onim mlakim i rijetkim polaznicima svete mise ako im je ona »razumljiva« ili ako im je »nerazumljiva« i izaziva dojam nečeg tuđeg.

Don ANDRIJA MARDEŠIĆ

ZAJEDNIČKA ŽRTVA

Zbornik predavanja održanih na pastoralno-liturgijskom tečaju u Zagrebu 1962. nosi naslov »Zajednička žrtva«. Tečaj je bio zamišljen kao poticaj i uputa za reorijentaciju klera, a po tome i vjernikâ, gledom na smisao i vršenje liturgijskih funkcija, posebice sv. mise. U tom je pravcu preuzvišeni Ordinarij banjalučki Mons. Alfred Pichler u svojoj uvodnoj riječi ukazao na dogmatSKU osnovicu i na pastoralni cilj »novog« gledanja na liturgiju kao na javno crkveno bogoslužje u kojem izravno, aktivno i svjesno sudjeluje čitava zajednica Kristovih vjernika, sakupljena u crkvi oko žrtvenika. Da se izade iz današnjeg »strašnog stanja« nastojao je Preuzvišeni objasniti svećenicima da svećenik nije jedini nosilac liturgije, da ne smije biti izolovan od vjernika koji su, po samoj naravi sv. mise i liturgije uopće, aktivni, a ne samo pasivni, sudionici u kršćanskom bogoslužju. Vrijeme je da kler sve ovo shvati i prenese vjernicima pa da, u skladu s propisima Sv. Stolice, poradi na liturgijskoj obnovi koja će dovesti do obnove kršćanskog života.

Ovaj zamašni program razradili su pojedini predavači. O svećeniku kao mistagogu govorio je o. dr M. Kirigin OSB, a o svećeničkoj ličnoj funkciji u sv. misi o. dr I. Kozelj D.I. Brizi za ministrante namijenio je svoje predavanje D. Oberžan iz Maribora. Ulogu čitača (lektora) i tumača (komentatora) prikazao je dr Lj. Kučan iz Rijeke. Kakvo treba da bude sudjelovanje vjernika u liturgiji uopće i posebice u pjevanoj sv. misi, izložio je o. dr J.